

Cap sur l'école inclusive
en Europe

Καλή Πρακτική

Το βλέμμα των καλλιτεχνών

Κορμός της ενότητας /Επιβεβαιώνω/Εκπαιδεύω

Επικοινωνία : D Lannoy

Collège Saint Guibert de Gembloux
www.collegedegembloux.be

1 Περιεχόμενο

Πολλοί καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει τον αποκλεισμό, την απομόνωση ως πηγή έμπνευσης σε διάφορες καλλιτεχνικές μορφές.

Από τον Jan Breughel το δέκατο έκτο αιώνα περνώντας από τον ταχυδρόμο Cheval το δέκατο ένατο αιώνα και τον Gaston Chaissac στον εικοστό αιώνα, ανακαλύπτουμε, σύμφωνα με την εποχή τους, τη στάση, τη γνώμη που υιοθετεί η κοινωνία προς τους ανθρώπους που θεωρούνται περίεργοι, ανάπηροι, παραμορφωμένοι, απομονωμένοι...

Κάθε έργο αποτελεί ταυτότητα της εποχής του, όπου κάθε καλλιτέχνης αντανακλά τα συναισθήματά του, τις ιδέες και τις νοοτροπίες της εποχής του.

Είναι ταυτόχρονα μια έκφραση των συναισθημάτων του καλλιτέχνη αλλά και του βλέμματος του περιβάλλοντός του, του κοινού ή του δικού μας που αντιμετωπίζει σήμερα άλλες πραγματικότητες όπως η απόρριψη, η φτώχεια, ο αποκλεισμός.

2 Στόχοι.

Για να ρίξουμε μια διαφορετική ματιά σε μια εποχή, μια κουλτούρα σε ένα κοινωνικό και πολιτικό κλίμα που περιγράφεται από έναν καλλιτέχνη σε μια ζωγραφική, ένα γλυπτό, μια αρχιτεκτονική...

Κάποιος πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι λίγα έχουν αλλάξει εδώ και αιώνες. Ο φόβος του άγνωστου δημιουργεί στάσεις απόρριψης, δυσπιστίας, κακίας, αδιαφορίας, άγνοιας.....

Γυρίζουμε το βλέμμα, απομακρυνόμαστε, κατηγοριοποιούμε, αποκλείουμε...

Στερημένοι από το μεγαλύτερο μέρος του παραδοσιακού υλικού λόγω της φτώχειας ή της απομόνωσής τους, αυτοί οι "outsiders" μεταφράζουν με τις τεχνικές που τους χαρακτηρίζουν το βλέμμα των άλλων, αλλά και πώς ζούσαν τη ζωή τους ως καλλιτέχνες που ήδη θεωρείτο παράξενη.

Σε αρκετούς από τους πίνακές του ο Jan Breughel προσφέρει μια κριτική ανάγνωση της κοινωνίας, την οποία προσέγγισε να παρατηρήσει και να ζωγραφίσει με τη φροντίδα ενός καρικατουρίστα, από το τραγικό στο ειρωνικό.

Ο Ferdinand Cheval, επαρχιακός ταχυδρόμος, ονειροπόλος, που τον έπαιρναν για τρελό, ένας τρελός που για να χτίσει το υπέροχο παλάτι του επί 30 χρόνια, χωρίς να είναι εργάτης ή αρχιτέκτονας, όμως πραγματοποίησε μια κατασκευή πέτρες και βότσαλα συγκεντρωμένα με πάθος στην εικόνα του ιδανικού κόσμου που είχε φτιάξει.

Ο Gaston Chaissac είπε γι 'αυτόν: "Χωρίς αμφιβολία, έχω την ψυχή πολύ κοντά στους καλλιτέχνες του τσίρκου που, όπως και εγώ, μόλις ξέρουν να γράφουν και εκπαιδεύονται μόνο από όσα είδαν».

Οι δημιουργοί της art Naïf, επίσης γνωστής ως Brut Art Outsider από τους Άγγλους είναι συχνά καλλιτέχνες που πέρασαν από ψυχιατρικά ινστιτούτα στερήθηκαν τα ονόματά τους. Προσδιορίζονται με το πρώτο τους όνομα ως Aloïse, ή ψευδώνυμα όπως ο ταχυδρόμος Cheval, ο Γάλλος ταξιδιώτης ... Το φανταστικό για να φτιαχτεί, να υπάρξει...

Πηγές:

Breughel l'ancien Regards sur la peinture ED Fabri
Le facteur Cheval à Hauterives en Drôme - Office tourisme Drôme
Le monde des arts : L'art Brut à Lausanne
Gaston Chaissac ED Musées Nationaux France Paris

3 Διεξαγωγή της «Καλής πρακτικής».

A. Pieter Brueghel ο Πρεσβύτερος

Η παραβολή των τυφλών, είναι ένας [tableau](#) φιλοτεχνημένος σε καμβά το [1568](#), ένα χρόνο πριν το θάνατό του.

Αυτός ο πίνακας βρίσκεται σήμερα στο [Musée Capodimonte de Naples](#), στην [Italie](#).

Ο τίτλος του έργου αναφέρεται στην παραβολή του Χριστού προς τους Φαρισαίους. Είναι τυφλοί που καθοδηγούν τους τυφλούς. Αλλά αν ένας τυφλός καθοδηγεί έναν τυφλό, και οι δύο θα πέσουν στο λάκκο. (Mt 15,14 ; Lc 6,39)

Σύμφωνα με τη μεσαιωνική παράδοση, ο Bruegel επέλεξε να απεικονίσει τους τυφλούς ως περιπλανώμενους ντυμένους με κουρέλια και ασχολούμενους με την επαιτεία. Η σκηνή, το λεπτό μείγμα γελοιοποίησης και τρόμου, κάνει την πώση αναπόφευκτη από τη διαβάθμιση της αναπαράστασης της κίνησης. Ενώ ο πρώτος τυφλός αυτής της περιέργης πομπής έχει ήδη πέσει, ο δεύτερος σκοντάφτει, ο τρίτος πρόκειται να σκοντάψει, ο τέταρτος φαίνεται να αισθάνεται τον κίνδυνο και οι δύο τελευταίοι δεν υποψιάζονται τίποτα. **Η διαβάθμιση των φυσικών στάσεων** συνοδεύεται από μια **διαβάθμιση των συναισθημάτων**, ορατή στη φυσιογνωμία των προσώπων. Σε αυτό το έργο, το συναίσθημα που αναδύεται είναι λιγότερο λόγω της συσσώρευσης τρομερών λεπτομερειών, παρά από το αίσθημα του **αναπόφευκτου πεπρωμένου** που δημιουργεί η ανθρώπινη δυστυχία.

Ανακαλύψεις στην ιατρική έχουν δείξει ότι η ακρίβεια των λεπτομερειών των οφθαλμών των τυφλών υποδηλώνει με μεγάλη ακρίβεια τις παθολογίες που έφτασαν στα μοντέλα Bruegel: λεύκωμα, ατροφία των ματιών, συνέπεια ενός γλαυκώματος που δεν φροντίστηκε καλά...

B. Ferdinand Cheval ο λεγόμενος (Ταχυδρόμος) Facteur Cheval 1836 -1924)

O Ferdinand Cheval γεννήθηκε στη Charmes, ένα μικρό χωριό κοντά στο Hauterives Drôme France . Il appartenait à une famille paysanne assez pauvre et très tôt travaille avec son père. Sa fréquentation de l'école fut donc très limitée. Devenu apprenti boulanger, il s'exila quelques années loin de sa famille pour trouver du travail, avant de revenir dans son village, où il deviendra facteur rural. Son époque, le XIXe siècle est une époque de grande misère, où la famine et la maladie font des ravages. C'est aussi l'époque des grandes révolutions dans de nombreux domaines : fin de la monarchie et prémices de la république, progrès des sciences, de la médecine, découvertes de Freud sur l'inconscient et les rêves, révolution industrielle, présentation des premières expositions universelles... Une époque foisonnante racontée et illustrée dans les gazettes très lues à l'époque et distribuées par tout facteur rural , à laquelle s'ajoute la naissance de la photographie et l'apparition des premières cartes postales.

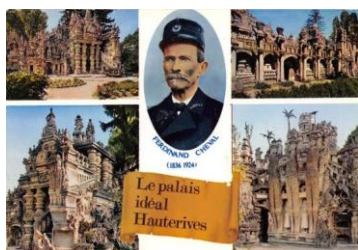
Ces supports d'information vont ouvrir et **nourrir de façon extraordinaire l'imaginaire du Facteur Cheval.**

" Que faire en marchant perpétuellement dans le même décor, à moins que l'on ne songe. Pour distraire mes pensées, je construisais en rêve, un palais féérique..."

Mon pied avait accroché une pierre qui faillit me faire tomber: j'ai voulu savoir ce que c'était.

Le Lendemain, je suis repassé au même endroit ; j'en ai encore retrouvé de plus belles. Je me suis dit: puisque la nature veut faire la sculpture, je ferai la maçonnerie et l'architecture."

En 1969 Le Palais Idéal est classé monument historique par André Malraux ministre de la culture qui le considère comme le seul exemple en architecture de l'art naïf.

C. Gaston Chaissac.

Gaston Chaissac est né en 1910 à Avallon, dans une famille modeste, et d'un père cordonnier, qui abandonne très tôt le foyer. Rien ne le prédestinait à devenir artiste, peintre et écrivain. De santé précaire, sans diplôme, il avait décidé de faire le métier de son père, et se passionnait pour le dessin tout en rêvant un jour de devenir écrivain.

Atteint d'une tuberculose, entre 1938 et 1942, il erre dans différents sanatorium, tout en affirmant son langage esthétique au travers des gouaches et des dessins qu'il réalise durant cette période.

Les animaux, végétaux, humains s'entremêlent dans des formes imbriquées soulignées par un contour noir et dans des couleurs vives et contrastées .

Ses sculptures sont caractérisées par une diversité de supports, tels que galets, fragments de roc, souches, planches de bois, balais usagés, sur lesquels il intervient à la peinture d'un geste libre et spontané.

Il entretient également une correspondance avec Jean DUBUFFET très proche de lui dans sa conception de l'"Art Brut", selon une notion qui consiste à peindre hors de tout référent culturel ou artistique, en rupture totale avec ce qui s'était fait en peinture jusque là.

"Mes préférences vont d'emblée à la peinture rustique moderne. Peintre de village, je lui reste fidèle. Nous autres les ruraux de 1946, nous n'avons plus les préjugés d'hier, nous avons évolué et pouvons sans crainte faire des créations à notre idée, insouciants de ce qu'en penseront les bourgeois et d'autres.

Dans nos campagnes désertes, rien n'interrompt la méditation si nécessaire avant toute création artistique, et nous ne recevons que de bien faibles échos de ce qu'on peint dans les cités prestigieuses.

Quant à la vie moins intellectuelle et plus saine qui est la nôtre, elle favorise l'éclosion de nos créations. N'ayant nul besoin du dessin et de la palette des autres, oubliant l'univers et travaillant sans autre souci que de progresser d'une façon continue jusqu'à notre mort, les nouveautés nous appartiennent, il n'y a qu'à ramasser"

4/Evaluation de l'activité

Rechercher l'évasion dans l'expression artistique, donner le pouvoir à l'imaginaire, exprimer sa différence sont des voies vers la reconnaissance de la valeur de l'artiste, celle de tout homme.

En guise d'évaluation demander à chaque étudiant de donner une note sur chacun des messages perçus dans les oeuvres présentées.

5/ Perspectives

Donner du crédit aux gestes familiers et y associer le plaisir de la collecte d'objets du quotidien, permettre le rêve, laisser libre cours à son imagination personnelle sans jugement de valeur.

Pour cela il suffit d'aller visiter le musée d'art Brut à Lausanne ...